

kar na-njo pride. Ali da bi ktero morje celò tako bilo, kakor je merto morje, da človeka samo nosi, ne bil bi verjel.

V nekterih krajih tega morja se najde tudi mahovje in trava, kakor po naših jezerih v Evropi. Nisim vidil arapske prepelice, o kateri pripovedujejo potniki, in od ktere se pravi, da je preživila Izraelce v puščavi.

Menim, da na celem svetu ni kraja, ki bi tako dušo pretresel, kakor merto morje za svojo okolico; ta dolina še zdaj strah budí v človeškem sercu, ter opominja na strašno prigodbo. To morje je zares pravo merto morje; ker ne šumi in ne bučí, ampak tiho je ko tamni grob. Rekel bi človek, da je jedno tistih jezer, ktera so nekdanji Gerki in Rimljani stavili v kraljestvo mertvih. Ko se dvigne vihar in se morje od Sodome zaziblje, postane votlo gromenje kakor jok in stok, bi rekel zdih tistih ljudi, ktere je ono požerlo, in proseči glas Gomorrhe in njenih nesrečnih sester. Ako bi imel le iskro tiste sposobnosti, s ktero je pisana davoria mučenikov, za resnico! velike in strašne umotvore bi moje pero rodilo. Ali vse moje besede so prazne, se mi zdí, ko pogledam jezero, v katerem globoki sanj sanjajo narodi in mesta, ko se ozrem na mesta, katerih se je dotaknila roka jeze, in ko pogledam na gole in černe planine, ki še danes na čelu nosijo pečat osvete. *.*

Slovanski spominki v Rimu.

(Konec.)

V cerkvi sv. Andreja v Kvirinalu pri Jezuitih je drug imeniten slovanski spominek, namreč ostanjki sv. Stanislava (Kostka), v krasnej, z dragim kamnjem vdeleni raki. Poljska cerkev je v sosednji ulici, ki ime poljske (via di Polacchi) nosi. Sozidali so jo v letu 1580 ob času kraljevanja poljskega kralja Bathary-a po želji njegove slovanske žene Ane Jagielonke. K tej cerkvi je bila tudi posebna oskerbnišnica sozidana, kjer so se potniki iz Poljskega sprejemali.

Tudi samostan sv. Marie na bregu (St. Maria dei monti) je poljskega povoda. Velki oltar te cerkve je okinčan z gerbi visocih poljskih rodovin, posebno Czar-toriskih; sama nova slika pa je bila v letu 1819 od papeža Pia VII. posvečena na prošnjo vodja reda Bazilianov, Jordana Miczkiewicza, kakor to v steni v marmor vsekani napis oznanuje.

V tistem delu mesta, ki se zove Monte Pincio, stoji palača srednje velikosti, nekdanj vlast slavnega kralja, Ivana Sobieskega. Še zdaj se vidi na njem poljski orel in kraljeva krona, kar opominja na nekdanjega posestnika. V kapitulu in sicer v dvorani obrazov se vidi dolgi napis v marmoru, ki oznanuje viteštvo imenovanega kralja nad Turki pri Dunaju v letu 1683.

V cerkvi sv. Marie zmagovavke (Santa Maria delle vittorie) visi več zastav in družih trofej, Turkom pri Dunaju vzetih. Veliko bandero Muhameda, ktero je kralj Sobieski papežu Inocentu XI. poslal, je rimski senat v dobi francoskih bojev v Italii daroval generalu Dombrovskemu, velitelju poljskih čet v Italii. Imenovani general je odnesel to bandero v Varšavo in ga je daroval „tovarzystvu przyaciól nauk“. Po zadušenej poljskej vojski v letu 1832 je prišlo to bandero v Kremlin v Moskvo.

Razun ravno imenovanih spominkov so še spomina vredni: grob kardinala Radzivila († 1600) v cerkvi Jezuitov; grob Bernata Bogdanoviča, slavnega profesorja filosofie iz reda Cistercitov († 1722) v cerkvi sv. križa Jeruzalemskega (Santa croce Gerusalemme), v samostanu sv. Stanislava so vzdane tri marmorove table, z napisi v spomin Ane Jagielonke, škofa Andreja Zaluskega in Poniatovskega, kakor največjih dobrodelcev te

cerkve. Tam leži tudi Eustahi Služka, vojvodič iz Novgoroda in dvornik kralja Vladislava IV., umrl v letu 1639 v svojem 24. letu. V cerkvi Bazilianov se kaže grob poljskega umetnika (malarja) Mirzevskega, umerlega v letu 1826. Najnovejši spominek slovanski v Rimu je nadgrobje gr. Jovane Tiszkiwiczky-e v cerkvi sv. Klaudia, ki je v letu 1848 v Rimu umerla. (Sl. N.

Slovensko sloystvo.

Stric Tomaž, ali življenje zamorcov v Ameriki. Po nemškem svobodno za Slovence izdelal J. B. S 6 podobami. V Celovcu natisnul Janez Leon.

Prebravši po „oglasniku“ že znane bukvice zamoremo z veliko pohvalo priporočiti starim in mladim, ki radi kaj zvedo, kar se po svetu godí. Gospod pisatelj Božič, bogoslovec Ljubljanski, je lepo zadel jezik povestničarja, ki gladko teče in je skoz in skoz lahko umeven; vidi se bukvicam na vsaki strani, da jih je spisavec njih z veseljem in pridno spisoval. Tudi natisnjene so prav lično in posebno za šolske darila kaj pripravne. Če poslednjič še povémo, da je ta knjižica v vsih evropskih jezicah milionkrat že natisnjena, bo tudi ti pristavek Slovencom porok, da zasluži brana biti. —

Zgodovinskega katehizma 3. zvezek je na svitem in tako celo delo gotovo v založbi Sigmundove bukvarnice v Celovcu. Gospodje prestavljavci na Dunaji so izvirno Šmidovo delo skoz in skoz lepo poslovenili, tedaj veljá vse, kar smo v pohvalo prvih dveh zvezkov rekli, tudi od tretjega. Tudi natis Dunajski je ličen. Gosp. Antonu Jančiču pa gré zahvala, da je večnil izdajo izvrstnega „zgodovinskega katehizma“ tudi v slovenskem jeziku.

Slovanski popotnik.

* „Voditelj k znanstvu“, bukve za podučno domače berilo. Po tem nadpisom misli, kakor je „popotnik“ že omenil, gosp. Verdelski, sedaj v Kopru (Capo d'Istria) v Istrii, od časa do časa bukvice na svitlo dajati, katerih namen je takole naznanil:

„Znanstvo povikšuje, žlahti in bogati, neznanstvo ponižuje, divjači in pripravlja u nadloge človeka: uno mu kaže, to mu skriva pot k dobremu razumljenju tega, kar sega u okrožje njegovih opravil, ali kar je njegova dolžnost, kar Bog, kar verozakon od njega tirja; uno mu odpira, to mu zapira izvire dobrostanja, sreče in zadovoljnosti.“

„Kako si pa človek dobiva znanstva? — Temu, kateri ima pravo željo in prizadetje, obogatiti si dušo s potrebnimi znanstvi, vsaka stvar na svetu, če jo natančno pregleda in preišče, podaja priložnost priti u njih posestvo. Zraven tega, in zraven pogovarjanja z učenimi in pametnimi ljudmi, nam je pak poglaviten in tudi navaden o tem: pomoček berilo dobrih bukev ali spisov. Z berilom se učimo poznati misli umnih in zvednih mož, od njih popisane važne in znanja vredne stvari, katerih nimamo zmirej lahko priložnost slišati, posebno pa povestnico preteklih starih ali tudi nedavnih časov, ktera nam daja lepe in vabljive, ostrašijoče in zavérzljive izgleda za naše obnašanje na svetu. Vrh tega si z berilom ljudstvo poboljša svoj jezik; ker po navadi, kakor ima biti, so bukve pisane u lepšem in snažnejšem narečju (jeziku), kakor ga ljudstvo med sabo govori, ktero ga prevečkrat in clo brez potrebe kviri, meša in pači s ptujimi besedami, kakor da bi zares ne imelo zadosti svojih lastnih.“

„U več deželah, zlasti pa u nemških, ne samo vsak meščan in vsak človek višjega reda, temoč tudi vsak

kmet in sploh vsak rokodelcec si po navadi prizadeva dobro razumeti in poznati vse to, kar mu je po njegovem stanu potreba znati. Uzrok temu so posebno lepe priloznosti po teh dezelah: dobre ucivnice (sole) in marljivo berilo poducnih bukev in spisov tudi zvnaj ucivnic, doma. Kar se tice ucilnic, vidi se, da dandanasnji tudi nasja vlada si precej skerbljivo prizadeva, in da sploh podpira učenje mladine u raznih verstih znanstva. Kar pak zadene toliko potrebno berilo zvnaj ucilnic, pogrešuje se še do zdej veliko reči med ljudstvom, zlasti po naših krajih, akoravno je več prav iskrenih, unetih, obcekornstnih in dobroželjnih mož, kateri tudi pri nas se močno u ti stvari trudijo, na priliko, Slomšek (svetli knezskošof Lavantinski na Koroškem) in več družih. Posebno pa se slavnega skazuje o tem obziru že povsod dobro poznani, lepi in mnogokoristni Ljubljanski list „Novice“, kateri izhaja že toliko let, in ktere ga bi imeti imel za podučno berilo tudi vsak pameten in priden kmet in rokodelcec po naših slovenskih dezelah.“

„Voditelj k znanstvu“, s katerim mislimo pomnoziti slovstvo naše, bo obsegal lepe, izgledne in podučivne povestnice, opise zemlje, šeg njenih prebivavcov in novih koristnih znajdb, kakor tudi razne druge spiske, katerih branje bi prinašalo našemu slovenskemu ljudstvu prave misli od tega, kar je Bog ustvaril, in sploh od reči, ktere ga neprestano obdavaju, brez da bi jih še le nekaj poznalo, — podučenje u takšnih stvaréh, katerih znanje bi mu bilo veliko potrebno za dušo in za teló, izkorenjenje in pokončanje njegovih praznih ali tako rečenih babjih vér, njegovih sudajšnjih u nebo upijočih predodkov, to je, od nekđaj med njim obstoječih nepravih, napčnih in zmotljivih misel od tega, kar se na svetu vidi ali zapazuje, in vse to za njegovo dobro, za njegovo korist, za njegovo zadovoljstvo, za poboljšanje njegovega stanja.

Za srečno izgotovljenje tega namena, je pa treba poprej ustanoviti mogočost plačati troške za natiskanje gori imenovanih bukvic, in zvediti dalej, kdo bi želel udobiti te bukvice, katerih cena ne bi znesla več ko 10 krajcarjev (to je, za vsak zvezek), in koliko natiskov bi se jih tedaj imelo napraviti vsakikrat.“

„Povabljeni so zatorej k naročbi tega pismenskega dela vsi tisti, kateri ljubijo krepčavno svetlobo, in sovražijo pogubno tamoto, kateri so pravi in ravnoserčni prijatli truda in prizadetja za podpiranje koristnih stvari med našim ljudstvom, in katerim bi bilo tedaj všeč imeti samim za-se, ali razdeliti tudi družim ti občasni spisek, posebno pa vsim tistim, kateri imajo priloznost, dobro poznati nevednost in potrebe našega ljudstva, pglavnitno mladine, za ktero bi bil ti spisek narveč primerin in koristen. Oni so prošeni mi dati na znanje svoje ime, svoj perimek, in svoje prebivališče, kakor tudi svoj stan in številu natiskov, ktero bi želeli imeti za-se ali pa tudi za druge.“

I. Vèrdelski.“

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Tersta. Kar nam je že naš navadni dopisnik o tertji bolezní okolice Teržaške naznanil, poterdi slavnoznani rastlinoslovec in župan Teržaški gosp. vitez Tommasini v dopisu do nekega svojega prijatla na Dunaji, iz ktere ga povzamemo sledeče: „Groza je viditi, kako je zdelala letos plesnjina tertje naše okolice. Vsi nasvetovani pomočki, kakor lug, žvepleni cvet, apno, sol, morska voda itd. niso pomagali nič; tudi obrezovanje mladik nad grojzđjem, ki se je iz začetka dobro kazalo, je bilo prazno delo. Omeniti pa moram dvéh skušnjaj, ki bi utegnile kadaj luč prižgati o ti dozđaj

še popolnoma neznani bolezní. Ena teh skušnjaj je, da je že sedaj tretje leto, kar je tak obilo cvetela terta spomladi. Ne suša, ne deževje ni moglo vbrantí bolezní. Celó bora ni mogla odpihati plesnjivca, — Druga skušnja je, gotova in važna: mladih tert. ki so letos pervikrat ali drugikrat rodile, se ni lotila plesnjina, tudi nizko deržanih ne; kar je pa visocih, po plantah, so skoz in skoz vse bolne.“

Iz Sorice 4. augusta. K žalostnim novicam, ktere se letos tako pogostoma od toče slišijo, moram tudi jez iz našega kraja pristaviti. Že 19. julia je bila soseske pod gorami hudo zadela. Mislili smo, da je za letos s tem opravila. Pa véceraj jutraj ob treh pripódi strašen vihar čez Podberdo sém grozopolne oblake in toča se tako usuje, da je bilo pri nas v malo minutah veliko njiv popolnoma pokončanih, večidel pa, razun nekterih bolj v zavetju, tako poškodovanih, da se še seme ne bo pridelalo. Pač žalostno je viditi namesto veselih ženjic z urnim sèrpom klaverne kóšce z britko kosó v roki po njivah, ki z otožnim sercom sečejo, česar jim ni še nemila uima popolnoma v zemljo zatépla! Tako ubogi kmet, ktere ga že več slabih letinj zaporedoma tare, si ne more pomagati iz nadlog svojih! Soriški.

Iz Ljubljane. Že en teden je Vipavsko grojzđje v Ljubljani na prodaj; še več ga je pa v Gradec in na Dunaj slo.

Novičar iz mnogih krajev.

V sredo je bila v cerkvi cesarskega grada v Šonbrunu poleg Dunaja po šegi pooblastenja slovesna poroka nadvojvodine Marie Henriete, hčere ranjčega ogerskega palatina, s kraljevičem Leopoldem, prihodnjim kraljem Belgie. — Iz laških dežel našega cesarstva se po ukazu g. maršala Radecki-ga ne smé ne žito ne moka izpeljavati, da se cena preveč ne podraží. — Mesca maja se je po vsih cesarskih železnicah peljalo 265.549 ljudi, blaga pa 1 milion 988.634 centov; vožnina je znesla 960.462 fl. — V Gradcu je 7. dan t. m. umerl fzm. baron Welden, bivši civilni in vojni poglavar Dunajskega mesta. — V okolici Hostonski na Českem se prikazujejo tako pogostoma koze ali osepnice, da je ondašnja gosposka ukazala, vsim otrokom v drugič koze cepiti (staviti); nespametne matere pa so se temu ukazu zoperstavljale, ker ne vejo, da toliko dobrotljive cepljene koze scer varjejo človeka sila nevarnih natornih kóz, da pa ta dobrotljiva moč scasoma oslabi in da je tedaj treba po preteku nekterih let ponoviti to moč z novim cepljenjem. — Po misionstvu v srednji Afriki dobro znani austrianski namestni konsul v Kartumu dr. Reic je 26. maja na poti iz Abisinie v Doki za grižo umerl. Dr. Reic, scer rojen Hes iz Darmstadta, je nevtrudljivo delal za prid Austrie v tistih krajih, in je bil krepka podpora ondašnjim misionarjem; njega zguba je tedaj zares nesreča za vse. — Provikár gosp. dr. Knoblehar je došel v Aleksandrio v Egiptu, pričakovat novih misionarjev in rokodelcev iz naših krajev, ki bojo 10. kimovca iz Tersta odrinili v Afriko. — Iz Turškega ni dalje nič novega; časnikarji se zdej le o tem pravđajo: ali se bo vernila rusovska armada iz podonavskih knežij tako kmalo, ker je nek za nje stanovanje čez zimo že vse pripravljeno; v Dunajskem pismu, ki ga je, kakor smo zadnjič povedali, car rusovski odobril, je pa nek ta pogodba določno izgovorjena. — V Parizu pripravljajo velike slovesnosti za národni francoski praznik, ki se v spomin rajncemu Napoleonu obhaja na dan velkega Šmarna, ktere ga Slavlo hoče sedanji Napoleon Francozom globoko v serce vtisniti.